

Att komma ur sig själv Matt 6:1-18

Inledning

I det här sammanhanget tar Jesus upp tre saker: givande, bön och fasta. Man kan också säga att han i hela avsnittet ställer frågan: vad har du för motiv till det du gör? Att försöka imponera på andra är ett felaktigt motiv för andlighet säger Jesus.

¹Var noga med att inte utföra era fromma gärningar i människornas åsyn, för att de skall lägga märke till er. Annars har ni ingen lön att vänta hos er fader i himlen. ²När du ger allmosor, låt då inte stöta i basun för dig, som hycklarna gör i synagogorna och på gatorna för att människorna skall prisa dem. Sannerligen, de har redan fått ut sin lön. ³Nej, när du ger allmosor, låt då inte vänstra handen veta vad den högra gör. ⁴Ge din allmosa i det fördolda. Då skall din fader, som ser i det fördolda, belöna dig.

⁵När ni ber skall ni inte göra som hycklarna. De älskar att stå och be i synagogorna och i gathörnen för att människorna skall se dem. Sannerligen, de har redan fått ut sin lön. ⁶Nej, när du ber, gå då in i din kammare, stäng dörren och be sedan till din fader som är i det fördolda. Då skall din fader, som ser i det fördolda, belöna dig. ⁷Och när ni ber skall ni inte rabbla tomma ord som hedningarna; de tror att de skall bli bönhörda för de många ordens skull. ⁸Gör inte som de, ty er fader vet vad ni behöver redan innan ni har bett honom om det.

⁹Så skall ni be:

Vår fader, du som är i himlen.

Låt ditt namn bli helgat.

¹⁰Låt ditt rike komma.

Låt din vilja ske,

på jorden så som i himlen.

¹¹Ge oss i dag vårt bröd för dagen som kommer.

¹²Och förlåt oss våra skulder,

liksom vi har förlåtit dem som står i skuld till oss.

¹³Och utsätt oss inte för prövning,

utan rädda oss från det onda.

¹⁴Ty om ni förlåter människorna deras överträdelser skall er himmelske fader också förlåta er. ¹⁵Men om ni inte förlåter människorna skall inte heller er fader förlåta er era överträdelser.

¹⁶När ni fastar, se då inte dystra ut som hycklarna, som vanställer sitt utseende för att människorna skall se att de fastar. Sannerligen, de har redan fått ut sin lön. ¹⁷Nej, när du fastar, smörj in ditt hår och tvätta ditt ansikte, ¹⁸så att inte människorna ser att du fastar, utan bara din fader i det fördolda. Då skall din fader, som ser i det fördolda, belöna dig.

Tre gånger i det här avsnittet talar Jesus om det fördolda. Alltså där ingen ser dig. Det är där det visar sig om du menar allvar med ditt kristna liv. Bill Hybels har skrivit en bok som heter: *När ingen ser dig. Vem är du då?* Jag har inte läste den men i bokpresentationen står det: ”Ärligt talat känner vi nog alla att det är svårt att vara sanna, rakryggade och kärleksfulla i alla lägen. Vi klarar oss hyfsat i offentlighetens ljus men hurdana är vi när *ingen* ser oss? Vilka värderingar styr oss då? ”Vem är du när ingen ser dig?”

Vi kan inte läsa de här orden om hycklarna och rycka på axlarna och tänka att det bara handlar. Jag tror att de står här för att vi ska fundera över våra egna motiv. Jag vet inte hur vanligt det är att vi försöker imponera på andra med vår andlighet. Kanske är det på helt andra sätt som vi försöker göra intryck idag. Som människor har vi ett naturligt behov av bekräftelse och uppskattning, att få höra: ”jag gillar dig”, eller ”det där gjorde du bra”.

Evangeliet och narcissismen

Men ibland kan det där behovet växa och bli så stort att jag blir beroende av andras gillande. Vi kan se det här på sociala medier där en del -främst unga tror jag men inte bara- sukter efter ”likes”, att så många som möjligt ska gilla bilden jag lagt ut på mig själv. Duger jag? Lever jag upp till kraven? Hur ska jag göra för att räcka till? Det vittnar om en stor osäkerhet men också en lika stor självupptagenhet. ”Allt ljus på mig” sa Edvard Persson.

I Harry Martinsons självbiografiska bok *Vägen ut* stöter den unge Martin på en ”utstraffad flottist”. ”Halva natten höll han Martin vaken genom att tala om sin föga omväxlande historia. Han var ett typiskt offer för jagupptagenheten liksom Martin men på ett annat sätt. Han drev sig själv som ett kvarnhjul men kom aldrig ur sig själv. Det var något han ville med det här livet men han visste inte vad. Vid fyratiden somnade Martin dödstrött av den intresselösa ordkarusellen med dess monomana jargering: ’Du vet.’ Du vet att.’ Martin visste inte alls. ’Du vet att’ var bara ett slött talesätt, en bristfyllnad som tillsammans med ett tiotal besläktade uttryck sattes in på alla ställen där man inte iddes artikulera ... På bordet stod en karbidlampa och en väckarklocka som skyndade mot den regniga dagningen” (sid 139).

”Han drev sig själv som ett kvarnhjul men kom aldrig ur sig själv”.

Det sägs att vi lever i en narcissistisk tid, efter den antika myten om Narkissos som blev förälskad i sin egen spegelbild och så satt han där och kom inte vidare. Till slut dog han av kärlek till sig själv. Jag vet inte om vi är mer självcentrerade i dag än tidigare, de här religiösa hycklarna är väl ett bra exempel på att det här är en ganska gammal sjukdom men det är i alla fall ganska mycket som handlar om att framhäva sig själv i vårt samhälle. Och det kan ju bli jobbigt om jag upplever att jag inte håller måttet.

Men då skulle jag vilja säga att det kristna evangeliet är befriande! För det handlar kortfattat om två saker. För det första att vi får erkänna att vi inte räcker till inför Gud och att det finns sprickor i fasaden. För det andra att Jesus har gått in och täckt upp för oss och därför finns det nåd. Mitt liv behöver inte vara så vackert att jag måste lägga ut en massa perfekta bilder på det. Jag behöver inte retuschera eller censurera för att jag få så många följare som möjligt. Istället uppmanas jag att själv bli en följare till Jesus Kristus.

Ibland sägs det att bergspredikan inte går att leva efter. Den innehåller bara en massa vackra men ouppnåeliga ideal. I kapitel 5 skärper buden från Gamla testamentet, så att de inte bara gäller själva handlingen utan även tanken. Var finns nåden i det? Nu ska vi ju läsa hela Guds rådslut och inte bara bergspredikan men nåden finns även här. Hela talet börjar med orden: ”Saliga de som är fattiga i anden, dem tillhör himmelriket” (5:2), vilket ju syftar ju på att inte ha några egna meriter att lita till utan att vara beroende av Gud. Och då blir bergspredikan inte jobbig att läsa. Då är den praktiska instruktioner för oss som har en vilja att följa Jesus, för oss som vill ta ryggen på honom, lära av honom och leva ett annorlunda liv. Om vi vill växa i

lärjungaskap, som vi säger i visionen, finns det mycket att hämta här. Här finner vi värderingarna i det nya riket där Jesus är kung och som vi är på väg mot. Riket som vi får smaka redan nu men som ännu inte kommit i sin fullhet.

Narcissismen är ett tecken på att den här världen är skadad. Men genom Jesus har Gud gjort någonting åt det. Han vill läka allt som är trasigt och i det här avsnittet läser vi om tre sätt som vi kan vara med i Guds räddningsaktion, tre sätt att komma ur oss själva: allmosor eller givande, bön och fasta. Det är inte andliga övningar som ska imponera på andra. De är inte heller till för att vi ska nå upp till Gud utan är tänkta som en möjlighet för oss att involveras i gemenskapen med Gud. Jag undrar om det inte är just gemenskapen som Jesus syftar på när han talar om lön i det här sammanhanget. Tre gånger säger han: ”Då skall din Fader som ser i det fördolda belöna dig” (v4, 6, 17). Det står i skarp kontrast till dem som är andliga för att imponera på andra: ”sannerligen, de har redan fått ut sin lön” (v2, 5 och 16). Också det säger han tre ggr. De kan inte räkna med gudsgemenskapens lön. Men för dem som väljer att följa Jesus med äkthet och integritet väntar denna skatt.

Givande

”När du ger allmosor” (v2). Det första som Jesus tar upp i textavsnittet är givande. Det står ganska mycket i Bibeln om synen på pengar och egendomar. I slutet av kapitlet varnar Jesus för att samla skatter på jorden där mal och mask förstör (v19-21). ”De hade allting gemensamt” står det om de första kristna i Apostlagärningarna. Men vad vi vet så var det bara Jerusalemförsamlingen som praktiserade egendoms gemenskap, så det kan knappast vara ett krav för kristna i alla tider. Men i den första kristna rörelsen fanns det en hälsosam inställning till pengar och egendom Tyvärr tappades en hel del av den bort när kristendomen blev statsreligion och kyrkan började få en massa privilegier. Det enkla ersattes av katedraler, guldbroderade skrudar och upphöjda ämbeten. Och jag tror att vi skulle behöva återerövra det enkla och friheten i förhållande till det materiella. Den tidiga kristendomen växte underifrån bland slavar och fattiga men när det står att dom träffades i hemmen så måste ju det betyda att det fanns människor som hade rätt stora hus och som hade ställt dem till Guds förfogande.

Det är så vi får tänka och så får vi fråga Gud: hur vill du att jag ska använda det jag har fått? Det är inte säkert att jag gör det på bästa sätt genom att sälja det. Kanske kyrkans ungdomar behöver någonstans att vara på övernattningen? Det finns många sätt att tjäna Gud med det vi har. ”Låt inte den vänstra handen veta vad den högra gör” (v3) är ett annat sätt att säga ”var generös”, ”ge som gåva vad ni fått som gåva”. Genom en generös attityd kan få vara med och möta människors behov och gestalta Guds rike. Att ge är ett sätt att komma ur sig själv. Det är inte farligt att ge eftersom Gud är generös och välsignar den som ger frikostigt. Det är faktiskt ett löfte från Jesus själv: ”Ge, så skall ni få. Ett gott mått, packat, skakat och rågat skall ni få i er mantel. Med det mått som ni mäter med skall det mätas upp åt er.” (Luk 6:38). Det står inte i bergspredikan men väl i Lukas variant av samma tal.

Bön

Jesus talar också om bönen. Och kanske studsade du också till när du hörde ”er fader vet vad ni behöver redan innan ni har bett honom om det” (v8). Är det inte helt meningslöst att be då? Jo, om det nu inte är så att bönen huvudsyfte är någonting annat än att få saker. ”Så skall ni be: ’Vår Fader, du som är i himlen’” (v9).

Ett barn vill gärna ha en del saker –det vet alla föräldrar. Och som förälder vill man också vara generös mot sina barn. Men för båda parter är det ändå inte det som är det viktiga. Det är att få vara tillsammans.

Vi har inte längre något ”vällingbarn” hemma och det kan jag sakna, den där lilla stunden med barnet i knä. Men jag har märkt att det fungerar med smörgås och mjölk också. Då släpper jag mer än gärna allt vad jag har för händer för att få den där fysiska närheten en liten stund. Och det är en sådan nära relation som Gud, vår Far, vill ha med oss. Det är ytterst vad bön handlar om. Det är inte uppvisning, det är inte i första hand en uppräknings av våra behov utan gemenskap.

Det är ganska intressant att de första bönerna i Fader vår inte handlar det minsta om oss: ”Låt ditt namn bli helgat. Låt ditt rike komma. Låt din vilja ske, på jorden så som i himlen.” (v 9-11). Först därefter kommer: ”Ge oss idag vårt bröd för dagen som kommer”. Genom att vända oss till Gud får vi ett annat fokus i våra liv än oss själva. ”Låt oss ha blicken fäst vid Jesus, trons upphovsman och fullkomnare” (Hebr 12:2). Det är så lätt hänt att vi fastnar i oss själva: våra misslyckanden eller våra framgångar.

Avslutning

Men låt oss lyfta blicken och se på honom och be om att hans namn ska bli ärat och hans rike komma. Anders Piltz skriver: ”I mig själv är jag ett foster, en ihopkurad tumsugare, som suger tröst ur min självömkan, utan begrepp om världen runt omkring. Att tillbe är att rätas ut, upprättas, att kunna se ut, se uppåt, stå upprätt”.

Och om vi börjar där faller de andra bitarna på plats en efter en. Eftersom Gud är god och generös är hans rike det bästa som kan hända oss. Som det står i nästa kapitel: ”Sök först hans rike och hans rättfärdighet, så skall ni få allt det andra också.” (Matt 6:33). Men det blir en annan predikan.

Vår fader, du som är i himlen.

Låt ditt namn bli helgat.

Låt ditt rike komma.

Låt din vilja ske på jorden, så som i himlen.

Ge oss idag det bröd vi behöver.

Och förlåt oss våra skulder, liksom vi har förlåtit dem som står i skuld till oss.

Och utsätt oss inte för prövning,

utan rädda oss från det onda.

Ditt är riket, din är makten och äran, i evighet.

Amen.